

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛЕВЧЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LEVCHENKO v. UKRAINE)
(Заява № 58785/15)

Стислий виклад рішення від 30 квітня 2026 року

Заявник придбав вживаний автомобіль, який, як було встановлено згодом, був проданий йому на підставі підробленої довіреності. У грудні 2014 року у зв'язку з цим було порушено кримінальне провадження за фактом шахрайського привласнення майна. Під час керування відповідним автомобілем, заявника зупинили працівники ІДПС Уманського ВДАІ, тимчасово затримали автомобіль як такий, що перебував у розшуку та доставили до спеціального майданчика тимчасового тримання районного ВДАІ МВС України.

30 червня 2015 року Богунський районний суд міста Житомира (далі – Богунський суд) задовольнив клопотання слідчого про накладення арешту на автомобіль. Заявника повідомлено не було. Заявник оскаржив зазначену ухвалу в апеляційному порядку щойно йому стало відомо про неї. Він посилався, зокрема, на частину п'яту статті 171 Кримінального процесуального кодексу України, яка передбачала, що слідчий мав подати клопотання про арешт вилученого майна не пізніше наступного робочого дня після вилучення майна, інакше майно мало бути негайно повернуто особі, у якої його було вилучено. Проте у справі заявника слідчий подав клопотання про арешт автомобіля приблизно через місяць після його вилучення. Заявник також стверджував, що цей захід був непропорційним.

Апеляційний суд Житомирської області залишив без задоволення згадану апеляційну скаргу, як необґрунтовану.

Заявник неодноразово подавав клопотання про скасування арешту і у грудні 2016 року Богунський суд частково задовольнив одне з таких клопотань, передав автомобіль заявнику на зберігання, але не скасував заборону на використання або відчуження автомобіля.

04 листопада 2019 року той самий суд повністю скасував арешт. Він зазначив, що з вересня 2016 року в межах відповідного кримінального провадження не було проведено жодної слідчої дії і не було оголошено жодної підозри у зв'язку з ним і що право власності заявника на автомобіль ніколи не ставилося під сумнів. 17 червня 2020 року кримінальне провадження було закрито, оскільки не представилось можливим встановити будь-яких підозрюваних осіб.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що вилучення його автомобіля було свавільним та непропорційним. Хоча заявник додатково посилався на пункт 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд вирішив, що скарги заявника підлягають розгляду лише за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника Європейський суд зазначив, що різні форми вилучення майна для цілей судового провадження зазвичай стосуються контролю за користуванням майном і мають бути передбачені національним законодавством, переслідувати законну мету та бути пропорційним переслідуваній меті.

Європейський суд зауважив, що національні суди не розглянули аргумент заявника про недотримання органами прокуратури застосованих гарантій, передбачених частиною п'ятою статті 171 Кримінального процесуального кодексу України, яка вимагала або звернення до суду про арешт вилученого майна не пізніше наступного робочого дня, або його негайне повернення заявнику. За таких обставин він справді мав підстави сумніватися у відповідності цього заходу процесуальним нормам.

Європейський суд погодився, що вилучення переслідувало законну мету забезпечення належного відправлення правосуддя і тому відповідало «загальним інтересам» суспільства.

Щодо визначення пропорційності відповідного заходу Європейський суд вказав, що необхідно враховувати його тривалість, а також його необхідність з огляду на хід кримінального провадження, наслідки його застосування для відповідної особи та рішення, ухвалені органами державної влади у зв'язку з цим. У справі заявника втручання у його право на мирне користування своїм майном тривало понад чотири роки та п'ять місяців: протягом перших одного року та шести місяців його автомобіль зберігався на майданчику поліції і він не мав до нього доступу, тоді як протягом решти періоду, приблизно двох років та 11 місяців, він міг користуватися своїм автомобілем, але не міг ним розпоряджатися. Хоча транспортний засіб явно знецінювався та втрачав ринкову вартість, необхідність

подальшого втручання залишалася сумнівною, особливо в контексті абсолютної зупинки розслідування протягом періоду тривалістю понад три роки.

З огляду на наведене, Європейський суд дійшов висновку про непропорційність оскаржуваного заходу та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(і) 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(іі) 2 348 (дві тисячі триста сорок вісім) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».